

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

ročník 28
september 2018
cena 1 euro

9

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Jáchymovská skúška dospelosti

NÁŠ ROZHOVOR

Žaškov je malebná oravská obec s vyše 1600 obyvateľmi. Poznačila ju reformácia cirkvi, čo sa dodnes prejavuje napätými vzťahmi medzi katolíkmi a evanjelikmi. Najmä po zániku prvej Slovenskej republiky sa niektorí evanjelici priam škodoradostne mstili katolíkom. Tak to bolo aj v Žaškove. Pravda, nedá sa generalizovať, no na roky strávené v žalároch sa nedá zabudnúť. Na Jáchymov spomíname s Pavlom Turčinom (1932), jedným z po-vojnových obetí pri nastoľovaní komunistického režimu. Jeho rodičia boli roľníci, bol najstarším z troch detí. Dodnes so sestrou i bratom žijú v Žaškove. Skončil základnú školu a ako to chodilo na dedinách, najstarší syn sa musel venovať hospodárstvu. Tak aj Pavol zostal doma. No povojnové zmeny kruto zasiahli do jeho života.

Držím v ruke uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 16. októbra 1990. Obsahuje 25

Pavol Turčina na dvore svojho rodného domu v Žaškove. Foto Eva Zelenayová

mien ľudí odsúdených v marci 1953. Takmer pri všetkých menách ako dôvod je uvedená „velezrada“. Išlo o skutok podľa zákona z roku 1950, čiže zákona na politickú objednávku. Čo ste urobili, že vás odsúdili na šesť

rokov odňatia slobody, prepadnutie celého majetku a k strate čestných občianskych práv na dobu šesť rokov? Mimochodom, v uznesení máte chybné uvedené meno - PAVEL TURČIN.

Pokračovanie na 10. strane

Rasistický boj proti rasizmu

Politickí väzni by práve v tejto spoločnosti s hlboko narušenou morálkou, ktorú dlhodobo rozkladal primitívny ateistický materializmus, mali byť záchytným bodom či etalónom žitej morálky a vernosti tradičným hodnotám, na ktorých stojí rozkvet Európy. Preto je našou povinnosťou vyjadrovať sa k nebezpečným smerovaniam týchto čias. Zlé tendencie súčasnosti však nesledujeme preto, aby sme sa im individuálne vyhli. U politických väzňov nehrozí, žeby nevedeli čo je škodlivé, len občas treba niektoré nebezpečenstvá zvýrazniť, aby sme vedeli, v ktorých uzloch pomotanej skutočnosti má naša spoločnosť najviac vzdorovať.

Teror myslenia

Ešte sa dobre pamätáme na krvavé 50. roky, ale aj na zločineckú normalizáciu. Zo všetkého najhorší bol názorový a myšlienkový teror. Súdruhovia nielen že prenasledovali „zlé“ názory, ale priamo predpisovali, čo si máme myslieť. Západ Európy bol dlho ušetrený tejto duchovnej rakoviny, pokiaľ sa postupne k moci nepredrali ľavičiarci intelektuáli, dediči študentskej revolty z roku 1968. A tak zbaviac sa komunizmu sme spoločensky a ideovo vhupli na Západ, kde sa neuveriteľne vzťahujú práve spôsoby, o ktorých sme si mysleli, že už máme naveky od nich pokoj. Štát si opäť osobuje právo nariadiť, čo si máme myslieť. Najväčší ukazovateľ perverzity ľavičarskeho myslenia je ten, že už sa neprenasleduje iba iný názor, ale aj pravdivá skutočnosť a fakty, ktoré nezapadajú do ich choromyseľných konštrukcií. A tých – najmä v spoločenských vedách, pokiaľ sú to vedy – je väčšina. Každému normálne rozmyšľajúcemu človeku musí byť hneď jasné, že za tým môžu byť iba mimoriadne nekalé záujmy. Solženicynov život v pravde je už nielen staromódna, vysmievaná záležitosť, no z ich pohľadu je to už kriminálny čin. Vieme, že aj za čias budovania pokroku a mieru najväčší zločin, ktorý nezriedka viedol aj na popravisť, bol povedať pravdu. Teraz máme trochu šťastie akurát v tom, že je zrušený trest smrti...

Posadnutosť rasizmom

Ľavičarským revolucionárom nevyšlo zničenie kresťanskej Európy pomocou „robotníckej triedy“, pretože ozajstní robotníci dali prednosť normálnemu životu a miernemu blahobytu. Tak to teraz skúšajú so všelijakými menšinami, od sexuálnych, náboženských až po tie najobskúrnejšie. Jeden zo svorníkov, ktorý to má držať pokope, je tzv. multikulturalizmus. Aj preto hlavnou nenávisťou nálepkou hneď po fašizme sa stal „rasizmus“. Samozrejme, že sa nepoužívajú nijaké argumenty, pretože veľmi

dobre vedia, že žiadne nemajú. Ľavičiarci odjakživa argumentovali iba vzdutou hrudou a červenými očami. No a udavači ako Pavka Morozov sú opäť hviezdy zglajchšaltovaných médií. Namiesto argumentov tu máme trápne freudovské šarlatánske podsúvanie, že ak si čo len všimneš, že čierny je čierny, už ho nenávidíš a považuješ za menejcenného. Takže si ho nesmieš ani všimnúť, nech si robí čo chce. A o to práve nekominterne ide. No kritika príživníctva nie je kritikou rasy, ale spôsobov. Od čias Hitlera tu nebola taká posadnutosť rasizmom, ako nám to teraz predvádzajú neomarxisti. A ozajstnou rasistickou nenávisťou. Ibaže teraz je namierená voči bielym. Keď sa nejaký moslim v nemeckých novinách vyjadrí, že Nemci sú „psia rasa“, nijaký prokurátor sa nechytá práce. Ale ak biely povie, že černochoch je černochoch, hneď má na krku políciu. Pričom rasa je obyčajná biologická skutočnosť, jedna z mnohých a patrí k identite každého človeka.

Inakosť je v poriadku

Len pre účely tohto článku pripomeniem všeobecne známy fakt, že rozdiely temperamentov rôznych rás majú genetický pôvod a prejavujú sa hneď po pôrode. Musím zdôrazniť, že ide o neschýselnekrát vedecky dokázanú skutočnosť. Zaprieť realitu sveta je však ten najzákladnejší vzorec ľavičarskeho rozmyšľania. Ako malú ilustráciu uvediem, že v USA, kde zdravotníctvo je na mimoriadne vysokej úrovni, na niektoré choroby čiernym predpisujú iné lieky ako belochom. Toto však nezodpovedá chorým konštrukciám, a hlavne zlým úmyslom, a tak sa tieto fakty vyhlasujú – podržte sa – za nenávisť. Dobré si to nechajte rozplynúť na podnebí. Nenávisťné fakty. Jednoducho - držať hubu a krok. Na toto voľakedy neprišli ani primitívni komunisti, aby svoju nenávisť prišli za krk tomu, kto sa bráni ich zločinom. Až ich chytrácke nekominterné potomstvo. Mimochodom – prvý zákon v Európe, ktorý uzákonil slobodu vedeckého bádania je z roku 1849! Nuž a hľadanie pravdy je vždy pluralistické a nikdy sa nekončí. Každá spoločnosť, ktorá dokáže vedecké fakty označiť ako nenávisťné, je duševne hlboko chorá. Prenasledovanie a potláčanie vedeckého výskumu v určitých oblastiach bolo typické pre krvavé bolševické diktatúry. Vieme dobre, ako neslávne stroskotali, napriek stovke miliónov povraždených. Keby to nebolo také tragické, mohli by sme ich vysmiať, hlavne tých víťachov príživníkov, ktorých základná mantra je „inakosť“, či „pestrosť“. Ale pre rasy, božechráň, žiadna „inakosť“ neplatí, pretože to je len „sociálny konštrukt“, tam sme všetci rovnakí. Tak potom ako vôbec môže existovať rasizmus?

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja • **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová • **Redakčná rada:** Ján Košíar (predseda), Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Peter Mulík, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová • **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 • **Telefón:** 02-5263 8156 • **e-mail:** uzpko@mail.t-com.sk • **webová stránka:** www.pv-zpko.sk • **IČO:** 00679879 • **Cena jedného výtlačku:** 1 EURO • Celoročné predplatné: 10 EUR • Predplatné pre zahraničných abonentov: 50 USD vrátane poštovného. • **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 BIC: LUBASKBX • **EV:** 3851/09 • **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. • Nevyžiadane rukopisy nevraciam • **ISSN:** 1338-404X • **MATERIÁL**Y uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

K 50. výročiu okupácie

Politickí väzni so znepokojením sledovali 50. výročie vpádu vojsk Varšavskej zmluvy do Česko-Slovenska, ktoré deformovali záujmy prevažujúcich aktuálnych politických postojov. Politickí väzni komunizmu dôrazne odsudzujú nielen samotnú okupáciu ako akt narušenia suverenity a slobody, ale odmietajú aj hru, ktorú šíria aj verejnoprávne médiá na „dobrých“ reformných komunistov z rokov 67/68 a na zlých Rusov. Ide o to, že komunizmus aj podľa súčasných zákonov, prijatých Národnou radou SR, je zločinecký režim a ako taký nereformovateľný. Stále platí zákon č. 125/1996 o nemožnosti a protiprávnosti komunistického systému, že „režim založený na komunistickej ideológii, ktorý rozhodoval o riadení štátu a osudoch občanov v bývalom Československu od 25. februára 1948 do 17. novembra 1989, bol odsúdeniahodný“.

Šírenie dojmológie, čo by bolo, keby sa to v 68-mom „podarilo“ je nielen neprípustnou fabuláciou, historickou aj faktickou manipuláciou, ale najmä protiprávnou glorifikáciou totalitného režimu. Tak ako nemohol existovať národný socializmus (fašizmus) s kultúrnou maskou (nadradenosťou), nemohol prežiť ani internacionálny socializmus (komunizmus) s tzv. ľudskou tvárou. Lebo:

1. Vedúcou silou v spoločnosti bola a mala naďalej ostať Komunistická strana, komunisti a ich marx-leninská ideológia s dogmou triednej nenávisť, internacionalizmu, historickým materializmom a hierarchickým mocenským usporiadaním.

2. Naďalej sa mal budovať socializmus spoločného vlastníctva a jednotných družstiev, pripúšťali sa len malé inovácie odkukané od Západu.

3. Ideológia komunizmu sa ukázala ako nerealizovateľná fikcia a zvrhľá utópia, ktorá vo svete pripravila o život 100 miliónov obetí.

4. Tzv. obrodný proces bol len kamuflážou zhnitej a zločinnej podstaty systému vedeného komunistami. Preto sa komunistický režim nedal „reformovať“.

5. Nutné uvoľnenie pod tlakom ekonomickej recesie nemožno nazývať demokratizáciou, pretože aj v ostatných socialistických štátoch režim založený na komunistickej ideológii a komunistických stranách padol spolu so železnou oponou a komunistické strany si udržiavali mocenský monopol. Naďalej perzekvovali oponentov.

Najväčšou manipuláciou smutného výročia invázie „spojeneckých vojsk“ je šírenie ilúzie, že existovali aj „dobrí“ komunisti a že proces reforiem prekazili iba „zlí Sovieti“. Takéto floskuly sú na úrovni oxymoronu „humanitárneho bombardovania“ a sú urážkou a spochybnením skutočného morálneho a politického odporu voči komunistickému režimu, ktorý predstavuje treť, antikomunistický odboj.

Vtedajší aktívni komunisti, aj súčasný politický a mediálny mainstream, zneužívajú na zľahčovanie viny komunistov pri hodnotení vývoja v roku 1968 prirodzený odpor ľudí proti okupácii cudzími vojskami. Realita bola taká, že aj mnohí reformní komunisti prispeli k brutálnemu kráľovaniu ľudí počas 50. rokov. Neurobili nič proti poprave troch trenčianskych študentov a nezabránili ani ďalším vykonštruovaným monsterprocesom, len aby si upevnili moc, materializmus a ateizmus. Realita, mocenské praktiky aj brutalita komunistického systému bola postavená na neznášanlivosti, internacionalizme a na konfrontácii s „imperialistickým“ Západom. Vyznávala ich drvivá väčšina súdruhov, vrátane A. Dubčeka. V spätnom zrkadle vývoja vo svete je neprípustné manipulovať históriu, prefarbovať udalosti, manipulatívne (dez)interpretovať vývoj a v tejto súvislosti heroizovať „pražskú jar“ s rehabilitáciou celého komunizmu, komunistickej strany a komunistov. Odpor proti komunizmu bol vo východnej Európe peramentným javom.

Pokračovanie na 6. strane

Bez štátnosti sme boli nikým

Azda niet národa, ktorý by si s pietou nepripomínal svoj deň nezávislosti. Na Slovensku sme mohli 23. augusta sledovať na televíznych obrazovkách pompézne oslavy nezávislosti Ukrajiny. S kompletnou vojenskou prehliadkou, účasťou prezidenta a, samozrejme, s masami ľudí.

Slovensko si 25. výročie vzniku štátu takmer nevšimlo. Na túto počesť oficiálne vyhlásený slávnostný koncert 1. januára v bratislavskej Redute žiadnym viditeľným znakom nepripomínal túto udalosť. Nezúčastnil sa na ňom prezident Slovenskej republiky, paradoxne, prítomný bol nemecký prezident.

Tento rok však médiá i oficiálne štátne orgány pripomínajú množstvo jubileí, ako napr. nedávne päťdesiate výročie invázie spriatelnených vojsk do Česko-Slovenska a najmä sté výročie vzniku zaniknutého spoločného štátu Čechov a Slovákov. Prejav Andreja Kisku pri príležitosti augustových udalostí vyvolal u niektorých českých politikov také nadšenie, že ho nazvali tieňovým českým

prezidentom. Podľa masívnej mediálnej podpory odporcov vlastnej štátnosti a obdivovateľov spoločného štátu by sa mohlo zdať, že Slovákov ktosi podviedol a napriek ich spokojnosti v unitárnom štáte im vnútil štátnu samostatnosť. Samozrejme, že to nie je pravda. V našej

SLOVO SVEDECTVA

organizácii už 23. januára 1992 zaslalo vedenie list predsedovi vlády SR Jánovi Čarnogurskému (uverejnili sme ho vo Svedectve č. 9/2017), v ktorom vyjadrilo obavy z politiky KDH. Vytklo mu, že nemá dostatočne vyhranený a sformovaný národný program a „najmä skupina okolo bratov Čarnogurských a tajomníka Petríka, sleduje čechoslovakistické tendencie a zrádza vôľu väčšiny národa, ktorá je za národnú a štátnu subjektivitu“.

Dnes už expredseda Matice slovenskej Marián Tkáč vlni napísal: „Pražská jar sa nezačala v januári 1968 v Prahe, ale už v auguste 1967 v Matici a po správnosti by sa mala volať slovenská jeseň“. Pripomenul návštevu prezidenta Antonína Novotného v Matici pri príleži-

tosti osláv stého výročia založenia martinského gymnázia. Ten rozčúlene reagoval na správu, že Matica sa chce starať o zahraničných Slovákov pričom povedal, že na to má v Prahe Československý ústav zahraničný a obvinil zástupcov Matice z buržoázneho nacionalizmu. Odmietol prijať dary od Matice a keď ich poslali poštou, vrátil zásielku s ručne napísaným odkazom: Adresát nepřijímá!“. V októbri 1967, na zasadnutí slovenských komunistov pod vedením Alexandra Dubčeka, zaznela z jeho úst odvážna kritika politiky pražského centra.

Na tohtoročnej pietnej spomienke pred bránou väznice v Leopoldove najčastejšie zaznievalo slovo – nezabúdať. Prítomným sa prihovril aj dnes 93-ročný väzeň z Jáchymova Branislav Tvarožek. Poďakoval sa všetkým, ktorí ho prijali medzi seba ako rovného. Spomenul historku, ktorá by každému Slovákov mala zníť ako varovný zvonček: „Stál som v rade na deky a počúvam - Ty blbej Slováku.“

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Diktatúra nemôže mať ľudskú tvár

Opäť, ako každoročne, sa 25. augusta zišli v Leopoldove bývalí politickí väzni a ich rodinní príslušníci, aby si uctili pamiatku nespravodlivo stíhaných väzňov komunistického režimu. Napriek nepriaznivému počasiu účasť členov PV ZPKO bola úctyhodná.

Spomienka sa začala v kostole sv. Ignáca z Loyoly sv. omšou, ktorú celebroval generálny riaditeľ rádia Lumen d.p. Juraj Spuchľák. Medzi koncelebrujúcimi kňazmi bol aj náš duchovný dp. Ján Košiar. Hlavný celebrant v homílii zdôraznil, že bez odvahy tých, ktorí v boji za slobodu počas komunistického režimu obetovali aj to najcennejšie, vlastné životy, nebolo by vzniklo ani rádio Lumen. Všetkým trpiacim a umučeným v lágroch vyjadril hlbokú úctu a poďakovanie. Po sv. omši nasledovala modlitba pred pamätnou tabuľou väznených biskupov a kňazov a presun účastníkov pietnej spomienky ku bráne leopoldovskej väznice, kde sa uskutočnil akt kladenia vencov. Našu organizáciu reprezentovali jej predseda Ján Litecký Šveda, čestný predseda Arpád Tarnóczy, duchovný organizácie Ján Košiar a jej podpredseda Rafael Rafaj.

Predseda KPVS Peter Sandtner privítal a predstavil účastníkov slávnosti. Vo svojom príhovore okrem iného povedal, že Leopoldov je symbol utrpenia na Slovensku.

Za politických väzňov KPVS prehovoril Branislav Tvarožek, ktorý spomínal na väzenie v komunistických táboroch Vykmánov, Eliáš a Rovnosť na Jáchymovsku. Porozprával aj príhodu, ako ho privítali v Čechách: „Ty blbej Slováku“.

Podpredseda KPV ČR Leo Židek zdôraznil, že politickí väzni sa zaslúžili o návrat slobody a demokracie. Kriticky sa vyjadril k súčasnej politickej situácii v Čechách a vyjadril presvedčenie, že morálny úpadok a politická kríza nebude trvať večne. Svoj prejav zakončil slovami: „Múdrost a pokoj Vám všetkým“.

Za PV ZPKO sa ujal slova ich čestný predseda Arpád Tarnóczy. Položil si rečnícku otázku: „Čo by som povedal tým, ktorí sa nedožili slobody? Povedal by som im, že všetko sme stratili, ale nestratili sme vieru, s ktorou môžeme zmeniť morálnosť slova“. Zdôraznil, že odpustiť sa dá iba tým, ktorí poprosia o odpustenie. V závere sa zmienil o histórii leopoldovskej pevnosti postavenej na obranu proti Turkom.

Predseda výboru NR SR pre ľudské práva a národnostné menšiny Anna Verešová mala pripravený písomný prejav. Ibaže stretnutie s priamymi obeťami komunizmu ju natoľko oslovilo, že sa k účastníkom pietnej spomienky prihovorila spontánne: „Stojím tu s veľkou bážňou. Je správne, že nezabúdame. Nacizmus ľudia odsudzujú, ale o komunizme nechcú nič hovoriť.“ Nakoniec vyzvala prítomných, aby nabadúce prišli aj so svojimi vnúčencami a poďakovala sa aj rodinným príslušníkom politických väzňov.

Podpredseda Správnej rady ÚPN Ján Pálffy vyjadril zaujímavú myšlienku, že komunistická diktatúra nemôže mať ľudskú tvár. O tom svedčí aj leopoldovská väznica a 71 tisíc odsúdených politických väzňov.

Kapitán kancelárie Ústredia ekumenickej pastoračnej služby Dávid Vargaeštok rozvinul myšlienku z Evanjelia: „Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení“ (Mt 5,4). Nakoniec zdôraznil, že Boh nie je ďaleko od tých, čo trpia.

Na záver účastníci spomienkovej slávnosti zaspievali hymnickú pieseň Kto za pravdu horí. Po kladení vencov k pamätníku zavraždených príslušníkov väzenskej stráže pri administratívnej budove a neznámemu politickému väzňovi na cintoríne bol pre členov PV ZPKO pripravený obed.

Juraj Vrábek

člen redakčnej rady Svedectva

Politickí väzni si v Leopoldove pripomenuli stret s totalitou

Politickí väzni komunizmu pred bránou väznice v Leopoldove.

Foto Eva Zelenayová

Delegácia PV ZPKO kladie veniec k pamätníku na stene leopoldovskej väznice. Zľava čestný predseda PV ZPKO Arpád Tarnóczy, predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda, podpredseda PV ZPKO Rafael Rafaj a duchovný PV ZPKO Ján Košiar.

Foto Eva Zelenayová

Ján Litecký Šveda s Jánom Košiarom kladú veniec k pamätníku zavraždených príslušníkov väzenskej stráže.

Foto Eva Zelenayová

Pietna spomienka sa začala tak, ako každoročne, v kostole sv. Ignáca z Loyoly. Jedným z celebrantov bol duchovný PV ZPKO Ján Košiar.

Foto Eva Zelenayová

Vpravo Martin Hagara, predseda pobočky PV ZPKO v Prievidzi aj po rokoch prežitých vo väzení srší humorom.

Foto Eva Zelenayová

Nitrianska skupina členov PV ZPKO prišla do Leopolda pod vedením Alžbety Loudovej (druhá sprava) v hojnom počte.

Foto Eva Zelenayová

V Košiciach s pietou i odporom

V Košiciach sa pietna spomienka na obete invázie vojsk Varšavskej zmluvy konala 21. augusta.

Účastníci sa zišli pri pamätnej tabuli na Hlavnej ulici. Podujatia sa zúčastnil jeho organizátor primátor Košíc Martin Petruška a ďalší predstavitelia mesta, funkcionári a členovia PV ZPKO Ján Brodňanský, Mária Tomová, Jozef Timko, Juraj Vrábel, Daniel Žadanský, Mikuláš Tóth a ďalší. Prítomným sa prihovril Ján Brodňanský.

Až z Bosny a Hercegoviny pricestovala sestra usmrteného Michala Hamráka, ktorá protestovala voči doplneniu mena Jána Bajtoša na pamätnej tabuli. Bajtoš bol príslušníkom ŠtB a dôvod jeho smrti i samotné usmrtenie nie sú jednoznačne preukázané. Podľa niekto-

Členovia prešovskej a košickej regionálnej organizácie pri kontroverznom pamätníku obetí vojsk Varšavskej zmluvy v Košiciach. Foto Ján Brodňanský

rych svedkov vraj sekerou zaútočil na vojakov okupačných vojsk, lebo nestriedali do demonštrantov, ktorí v meste protestovali proti invázií do ČSSR.

Pietnej spomienky, ktorá sa začala o 15.00 hodine, sa zúčastnilo okolo tridsať ľudí.

Mikuláš Tóth

Sloboda nie je zadarmo

Naša organizácia pripravila 21. augusta pietnu spomienku k 50. výročiu zastrelenia bojníckého rodáka Stanislava Siváka sovietskymi okupantmi.

Začala sa sv. omšou v kostole sv. Martina a pokračovala na cintoríne pri hrobe obete. Hostí, medzi ktorými bola europoslankyňa Anna Záborská, čestný predseda PV ZPKO Arpád Tarnóczy, historička Anna Matuláková i zástupca bojníckého mestského úradu, privítal Martin Hagara, predseda RP PV ZPKO v Prievidzi. Poďakoval sa všetkým prítomným za účasť, ktorých sa zišlo okolo tridsať. Niekoľko skladieb zahrála hudba pod taktovkou riaditeľa hudobnej školy pána Baláža a riaditeľka Hote-

la pod zámkom pani Norika Kovalíková zaspievala krásne mariánske piesne. Účastníkom pietnej spomienky sa prihovrila europoslankyňa A. Záborská, čestný predseda PV ZPKO A. Tarnóczy a predseda pobočky politických väzňov v Prievidzi M. Hagara. Vo svojich príhovoroch zdôraznili cenu slobody, veľkosť obety Stanislava Siváka a zločinnosť brutálneho zásahu okupantov.

Náznak slobody v roku 1968 bol sovietskymi tankami na dlhé roky zatlačený do prachu zeme. Tento zločin si vyžiadala desiatky nevinných životov a na dlhé roky negatívne ovplyvnil životy státisícov našich občanov. Viem, o čom píšem. Sám som to po vojne zažil na vlastnej koži. Vylúčili ma z posled-

ného ročníka SVŠT, prišla aj strata zamestnania, zákaz pracovať v podnikoch, ktoré mali sídlo v prievidzskom okrese. Pracoval som v podniku Teplo-techna Ostrava na výstavbe 300 metrového komína v nováckej elektrárni. Malo to aj svoje výhody. Vyše polovica osadenstva boli rovnako postihnutí režimom ako ja. Je to za nami. Ani perzekúcie, ani tanky nepomohli zničiť túžbu ľudí po slobode, demokracii. Povstala z prachu zeme, a verím, že sa bude úspešne rozvíjať. My, politickí väzni, sme boli prví, čo dláždili cestu k slobode, ktorí najkrajšie roky svojho života strávili za mrežami. Musíme ju strážiť, aby toto more utrpenia nevyšlo nazmar.

Ing. Martin Hagara

K 50. výročiu okupácie

Pokračovanie z 3. strany

Najskôr sa prejavil odporom v Poľsku – Gomulkov program reforiem („Gomulkovo topenie“) a v Maďarsku (1956), ktoré boli rovnako potlačené.

Pri 50. výročí okupácie by politickí väzni skôr očakávali vyvodenie zodpovednosti voči komunistom a dôrazné odsúdenie nielen komunistickej, ale aj podobných extrémistickoľavičiar-ských ideológií, ktoré aj v súčasnosti pôsobia vo verejnom priestore. Dokonca sú prítomné aj vo verejnom, politickom živote, niektoré opäť deformujú tradičné usporiadanie spoločnosti. Bývali politickí väzni neveria na dobrých čertov, ani na dobrých komunistov, pretože ich „vyznanie vie-

ry“ (ideológia) pochádzajú zo zla a aj zlo plodia. Takto skončil aj experiment socializmu s ľudskou tvárou v roku 1968. Neboli nijaké dobré myšky, len krysy, ktoré sa snažili zachrániť si kožu na potápajúcej sa lodi.

Ak by sme si vypožičali od komunistov ich terminológiu, poučenie z pádu komunizmu sme neurobili dôsledne, pretože nedošlo k dôraznej celospoločenskej dekomunizácii v spoločnosti na všetkých úrovniach – v polícii, súdnicte, na akademickej pôde, v médiách a verejnom živote, podobnej denacifikácii po páde nacizmu. Žiaľ, verejný diskurz ani pri výročí invázie nenašiel odvahu na kritické zhodnotenie vyše 40-ročnej totalitnej éry komunistického systému.

Rafael Rafaj
podpredsa PV ZPKO

Ked' „brali“ kňazov

Členovia PV ZPKO a občania Dlhých Stráží sa stretli 25. augusta 2018 pri pamätnej tabuli pripomínajúcej obdobie obetí totalitného režimu a odvahu statočných veriacich, ktorí sa rozhodli brániť kňaza z Levoče. Ťažko sa dá opísať akému prenasledovaniu boli v tom čase vystavení rodinní príslušníci uväznených, ktorí zostali bez živiteľov rodín.

Pozvanie na pietnu spomienku organizovanú prešovskou regionálnou organizáciou prijali aj členovia košického regiónu, predseda RO PV ZPKO Štefan Novák a Ján Brodňanský. Svätú omšu celebroidal páter PhDr. Adam Baran, gvardián v kláštore minoritov v Levoči.

V Dlhých Strážoch spomínali politickí väzni a miestni obyvatelia na nerovný boj veriacich so štátnou mocou.

Foto archív

Osobitné poďakovanie patri pani starostke Bc. Zdenke Jurčíkovej, ktorá sa zaslúžila o dôstojný priebeh pietnej spomienky a hojnú účasť oby-

vateľov obce, najmä mladej generácie.

Mária Dvorčáková
predsedníčka RO PV ZPKO Prešov

Vlast' je všeobecné dobro

Známy anglický právnik, politik a filozof sv. Tomáš Morus vo svojom diele Utópia ukazuje ako veľmi mu leží na srdci blaho svojej vlasti. Túži vytvoriť štát, v ktorom vládne spravodlivosť, nie sú v ňom hádky, vojny, všetci sú si rovní a prevláda v ňom idea obetovania sa jednotlivca pre spoločnosť. Určite každý z nás po lektúre tohto diela si povie: takýto svet je iluzórny a nereálny. Samozrejme je to pravda, ale ten idealistický svet Morusa povzbudzoval ľudí k vlastenectvu. Vlastenectvo, prítomné nielen v literatúre, ale v každodennom živote ľudí, to je starostlivosť o všeobecné dobro akým je vlast' – to je láska k vlasti.

Smer života človeka vyznačujú tri lásky: rodina, vlast' a Cirkev. Tomáš Morus, keď vidí, že jeho priateľ kráľ Henrich VIII. nepočúva hlas rozumu, ale vo svojej pýche ohrozuje tieto hodnoty, zrieka sa svojich štátnych funkcií a skladá na oltár vlasti a viery svoj život. Vedel, že s kráľom nevyhrá, no nechcel sa podieľať na ničeni hodnôt. Vedel, že zmysel vojny nemal byť merať šancami na víťazstvo, ale hodnotami, ktorých touto vojnou chceme brániť. Taký zmysel mal protest Tomáša Morusa proti konaniu kráľa, ale taký význam mali aj všetky vystúpenia občanov proti tyranom alebo totalitným systémom. Pre obranu základných hodnôt vystúpili aj tí, ktorých pamiatku si dnes uctieva. Vedeli, že túto vojnu nevyhrávajú, ale vedeli aj to, že vlast', rodina a najmä viera sú ohrozené. A hoci túto vojnu z ľudského pohľadu prehrali, predsa to, že si dnes na nich s úctou spomínáme dokazuje, že ju vyhrali.

Boh nás stvoril slobodných

V dnešnom evanjeliu Ježiš vytyka farizejom, že kladú na ľudí bremená, ale sami sa ich ani prstom nechcú dotknúť. Podobne to bolo s tými, ktorí hovorili o slobode a rovnosti medzi ľuďmi a sami stavali seba ponad tieto požiadavky. Zabudli na to, že cesta k slobode sa neotvára násilím a mocou, ale vernosťou k základným ľudským hodnotám, za ktorými ľudia idú nie z prínutenia, ale pod vplyvom duchovného impulzu. Boh nás stvoril slobodnými, ale človek pod vplyvom diabla vzdal sa svojej slobody a podriadil sa zákonu smrti. Jeho prirodzenosť bola skazená nevernosťou, teda hriechom. Preto Ježiš Kristus prináša nám lásku a slobodu, aby sme sa mohli oslobodiť z otroctva hriechu a konať skutky väčšie ako naša skazená prirodzenosť. Duch Svätý nám dodáva silu, aby sme mohli tieto skutky nielen konať, ale konať ich s ľahkosťou. Týmto spôsobom Boh Otec nás urobil ľuďmi, Kristus spravil z nás kresťanov a Duch Svätý robí nás svätými.

Tieto pravidlá musí človek rešpektovať ak chce budovať lásku, pokoj a porozumenie medzi ľuďmi. V týchto pravidlách sú napísané aj naše základné spoločenské hodnoty: v rodine sa stávame ľuďmi, v službe vlasti a spoločnosti naplňujeme svoju lásku a slobodu a vo svätej Cirkvi získavame veniec svätosti. Toto je cesta slobody, ktorú veľmi dobre chápali tí, na ktorých si dnes spomínáme. Bránili svoju vieru, svojich kňazov, lebo si boli vedomí, že bez Cirkvi nebude zdravá ani ich rodina, ani vlast'. Dnes si na nich spomíname, ale budme si vedomí, že vojna o tieto hodnoty trvá aj naďalej a bude trvať, pokiaľ človek bude žiť na tomto svete, lebo zlý duch sa nevzdáva. Oni vo svojom boji zvíťazili, náš boj sa ešte odohráva. Rodina, viera, prirodzenosť, sloboda sú dnes ohrozené ako nikdy predtým. Paradoxne najväčším nepriateľom týchto hodnôt je dnes sloboda, za ktorú skladali obety života naši predkovia. V mene tejto zle chápanej slobody ľudia strácajú úctu k druhému človeku a najmä staršiemu a slabému, zabúdajú na to, že skutočná moc to je služba nie sebe, ale iným, vzdávajú sa vlastenectva na úkor klamlivého kozmopolitizmu.

Kráľovské rady

Chýbajú nám dnes, bratia a sestry, také osobnosti, ako napríklad patrón dnešného dňa sv. kráľ Ľudovít. Vypočujme si niekoľko jeho rád, ktoré zanechal svojmu synovi: Musíš sa chrániť všetkého, o čom vieš, že sa to nepáči Bohu; ochotne a nábožne počúvaj bohoslužby Cirkvi. Maj srdce naklonené chudobným a trpiacim a podľa možnosti im pomáhaj a potešuj ich. Voči podriadeným buď spravodlivý a neodkláňaj sa od línie spravodlivosti ani napravo ani naľavo. Vždy buď viac na strane chudobného než bohatého, kým nevieš s istotou kde je pravda. Buď oddaný a poslušný našej matke Katolíckej cirkvi. Nie sú to moji drahí úžasný smernice k tomu, aby sme pochopili, v čom spočíva láska k vlasti a opravdivá služba bratom a sestrám?

Bratia a sestry, pamätajte že vlast', to sme my a pravá sloboda, to je umenie ovládania seba samého v každej situácii. Preto každý z nás by mal plniť svoje malé, každodenné skutky tak, aby viedli k jednote, porozumeniu a spoločnému poriadku, lebo takto posilňujeme vlastenectvo v našej vlasti. Modlime sa za tých, ktorí pre najdôležitejšie ľudské hodnoty, akými sú Cirkev, vlast' a rodina položili svoj život a zdravie a prosíme Pána, aby ich obeť priniesla našej vlasti skutočnú slobodu. Prosíme Boha, aby náš národ ostal verný Kristovi i jeho Matke a našej Kráľovnej a svoju budúcnosť budoval na evanjeliovkej pravde.

homília otca Adama Barana
medzititulky redakcia

Augustový postreh

Fašisti sú všade, najmä vo vlastných radoch, alebo keď poslanec blúzni.

Na päťdesiate výročie okupácie Česko-Slovenska vojskami Varšavskej zmluvy Slovensko i susedné Česko sa len tak hemžili spomienkovými akciami. Nič proti tomu, historické udalosti si treba pripomínať a obeť krviprelievania uctiť a to všetky, bez výnimky. Média zaplavili spomienky pamätníkov, historické analýzy, komentáre, ulice zas slávnostné i aktualizované ideologické prejavy. Na výročí sa napriek horúcemu počasiu hojne priživovali politici, ktorí narýchlo vymenili dovolenkové destinácie za dôstojné obleky a nechali sa vidieť pri kladení vencov a niektorí vystúpili so slávnostnými príhovormi.

Akčný Budaj

Mimoriadnu aktivitu predviedol revitalizovaný kurič a disident, teraz poslanec a jeden z popredných predstaviteľov bratislavského majdankafeehauzu Jano Budaj. Dopoludnia rečnil pri pamätnej tabuli obetí okupačných vojsk na budove univerzity, popoludní vyliezol na tribútku na námestí SNP. Počúvali ho asi tri tucty občanov, niekoľko policajtov a stál tam aj hlúčik disidentov, teda ľudí s iným názorom, nespokojencov so súčasným spoločenským stavom (disideo lat. – nesúhlasíť, mať iný názor). Držali nevelký poster s fotografiami obetí samovrážd, ktoré idú na účet režimu keďže privieral oči nad nevyplácaním miezd, nekrotil exekútorov, dopustil pyramídové a pôžičkové podvody a tak zásluhou neriadenej demokratickej anarchie veľa ľudí zbavených existencie riešilo svoju situáciu samovraždou. Vina padá aj na poslanca Budaja, lebo miesto toho, aby prost-

redníctvom zákonných opatrení sa zasadil o zabrzdenie takýchto prehmatov a o nápravu krívd, najviac času svojho poslancovania venoval zrušeniu amnestií. Načo to bolo dobré a komu to prospelo, vie len on sám.

Demokracia chce diskusiu

Budaj na konci svojho trápneho prejavu na margo skupinky pokojne prejavujúcej kritický názor na dnešné pomery poznamenal – fašistická zberba, ktorá sa tu poneviera... Jeho ďalšie slová zanikli, keďže táto zberba fašistická ich prerušila hlasnými protestmi. Tak to tu máme, bývalý disident, nespokojenec s reálnym socializmom svojich nasledovníkov – nespokojencov so zbankrotovaným kasínovým kapitalizmom verejne nazýva fašistickou zberbou. Ani komunisti neboli takí grobiani, veď Budaja nazývali protisocialistický alebo podvratný živel. Budaj zabudol ako volal po dialógu a bol vypočutý, zabudol, že základom demokracie je dialóg s každým, bez ohľadu na jeho názory. Demokracia, toť diskusia, odkazuje ikona majdankafeehauzu tatík Masaryk. Tak už nie diskusia, nie dialóg, nie tolerancia, ale automatické označenie fašista. A s fašistom sa nediskutuje, fašistu zavrieme a zlikvidujeme. Nielen Budaj, ale aj jeho politickí súputníci Dostál, Osuský a ďalší s ľahkosťou a drzosťou im vlastnou ľudí iného názoru zásadne označujú za fašistov. Kto z nich vyznáva Mussoliniho fašistickú náuku, kto sa k nej hlási? Kto je členom oddielov fasci di combattimento? Pozorujme a rozmyšľajme! Hlavným znakom fašizmu je násilné prevzatie moci a násilie voči politickým odporcom.

Pokus o prevrat

A čo sme zažili v marcových dňoch? Pokus o násilné prevzatie moci pomocou ulice a médií. Naším cieľom je prevrat, verejne vyhlásila podpredsedníčka parlamentu Lucia Nicholsonová. Potrebujeme prevziať moc, blúznil na politickom festivale hudby Pohoda Andrej Kiska. Teda nie zvíťaziť vo voľbách, ale prevziať moc, hoci aj s pomocou zneužitia vraždy dvoch mladých ľudí. Prevziať moc hoci aj s heslom boja za slušnosť. Musíme prevziať moc, Taliansko sa rúti do záhuby, opakoval Benito Mussolini prívržencom pred pochodom na Rím v roku 1922. A čo zamýšľajú niekdajší protagonisti demokracie, tolerance a humanity s politickými odporcami? V jednej debate na otázku - ako chceš likvidovať tie zhnité jabĺčka? (Pod pojmom zhnité jabĺčka rozumej ľudí s iným názorom) Iveta Radičová rázne odpovedala - fyzicky!!!

A ešte jedna perla vlkov v koži baránka: Riaditeľ a organizátor civilizačne degenerovanej trenčianskej Pohody Michal Kaščák sa nechal v Rádiu FM počuť: Národne a kresťansky orientované kapely nemajú miesto na Pohode. A ak mám byť úprimný, nemali by ani existovať a hrať. Poslanec Budaj, ak chceš naozaj vidieť fašistickú zberbu, pozri sa do vlastných radov a zabehni na Pohodu.

Ivan Mrva

Ilustračná snímka kladenia vencov pri pamätnej tabuli na obeť z 21. augusta na budove Univerzity Komenského v Bratislave.

Exilový intelektuál jubiluje

So septembrovým oslávencom **Jozefom M. Rydlom** (1948) ma viaže pulzujúce intelektuálne partnerstvo, ktoré má svoje vzostupy i nížiny, no a dnes aj virtuálne pokračovanie najmä v emailovej korešpondencii. Nie je v ňom iba generáčne puto pookupačného exulanta roku 1968, s ktorým som sa mohol zbližiť až po jeho reemigrácii po roku 1989. Najskôr nepriamo, čítaním, keď budil vzrušené polemiky i diskusie, ale aj nekorektné obvinenia najmä na stránkach liberálne kozmopolitnej tlače. Lebo prichádzal s diametrálne odlišnými pohľadmi a znalosťou exilového prostredia i západnej kultúry. Najmä románskej - talianskej a francúzskej, dominantne však kultúr štvorročného Švajčiarska. To sa stalo jeho druhým domovom. Vyvolával nielen záujem, zvedavosť a docenenie, no neraz aj dramatický odpor k jeho interpretácii, vízii i hľadaniu emancipačného zmyslu slovenských dejín a kultúry. Nielen v teórii, ale aj v praxi.

To mu prinášalo nielen pocty a posty v Slovenskej národnej knižnici v Martine, neskôr v Univerzitnej knižnici v Bratislave, ale aj najvyšší post, aký v novodobom politickom živote dosiahol emigrant ostatnej generácie. Na pozvanie Slovenskej národnej strany, presadzujúcej víziu demokratickej suverenity Slovenska, štyri roky bol jej zástupcom v Národnej rade Slovenskej republiky. Zastával post podpredsedu Zahraničného výboru NR SR.

Znalec emigrácie

Jozef Rydlo sa vrátil do svojho domova, ako jeden z najlepších znalcov, ale aj aktivistov rôznorodých prúdov slovenskej emigrácie. S absolútnou angažovanosťou sa zasadzoval o suverénne Slovensko v zostave európskych národov a štátov už v zahraničí. Svedčí o tom množstvo aktivít, okrajovo spomeniem redigovanie časopisu *Slobodné Slovensko*, šéfovanie štvrťročníku pre slovenskú kultúru *Most*, dodnes kultúrno-historicky nedocenenému a „neobjavenému“, ako následník Šprinca, Litvu, Kružliaka a Jergovej-Gundovej. Tejto činnosti sa venoval ako dlhoročný predseda Únie slovenských spisovateľov, umelcov a kultúrnych pracovníkov v zahraničí, zvolený začiatkom deväťdesiatych rokov. V jeho redakčnej rade som sa rád ocitol.

Kultúrny rozmer doma anonymizované

ho a fumigovaného slovenského zahraničia šíril publikovaním a obhajovaním rozsiahlej monografie o fundamentálnom prozaikovi Jozefovi Cígerovi-Hronskom na starobylej talianskej univerzite v Padove. S obhajobou kritickej interpretácie bratovražedného konfliktu slovenských novodobých dejín prišiel vo Svete na trasovisku. Textami a konferenciami pripomínal, že je z anonymizovanej krajiny a národa, ktorý dal svetu Mateja Bela a iných veľikánov i skvelých exilových básnikov ako Dilong, Strmeň, Žarnov, Zvonický. Upozorňoval aj na diametrálne odlišne interpretovaných politikov, intelektuálov i cirkevných činiteľov, ktorí ďalekosiahlo presahovali náš zúžený poznávací a poznávaný horizont. Nevynechal ani bytostne angažovaného Švajčiara Williama Rittera (1867 – 1955), jedného z najväčších slovakistov, ktorý sa zaujímal o náš osud i kultúru. I keď bola v nepriazni sveta a on v nej predsa nachádzal jasné a vynikajúce kontúry a osobnosti.

To Rydlo pripomínal aj minulý rok doma, kde si naň nespomenuli ani pri mimoriadnom jubileu, ako typicky a tragicky na mnohé iné osobnosti a udalosti žiadne domáce inštitúcie, tobôž médiá.

Slovenské témy

A tak náš jubilujúci literárny a kultúrny historik i bibliograf ho s jemu vlastnou vehementiou i dôkladnou znalosťou pripomínal nielen kultúrnej verejnosti, o čom sa možno dočítať v jednom z najbrilantnejších článkov a esejí v minuloročnom Literárnom týždenníku. Rydlo pravdaže smeroval a ustavične smeruje do bytostného jadra slovenských tém. Do zaznamenávania najmä tých obchádzaných, ale aj veľmi krehkých a prizložitých, aj tajomných i neznámych. Okrem spomenutých, aj ako riadny člen Slovenského ústavu, ktorým slovenskí intelektuáli v zahraničí vytvárali pomyslenú obrannú inštitúciu, vtedy akejsi exilovej akadémie najvyššieho poznania. O ťažko vybojovanej kľúčovej duchovnej inštitúcii – Slovenskom ústave sv. Cyrila a Metoda v Ríme, napísal Rydlo rozsiahlu i vzorovú monografiu Vydavateľské dielo Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda 1963-1988. V inej podobe to od roku 2001 systematicky zúžitkováva ako dôsledný editor i vydavateľ, komentátor, inšpirátor a mecén špičkovej odbornej edície *LIBRI HISTORIAE SLOVACIAE/ LIBRI HISTORIAE EUROPAE*, kde vyšlo veľa základných textov

a monografií domácich i exilových historikov, spoločenských i literárnych vedcov a umelcov nielen v slovenčine. Doteraz objemných 50 zväzkov! Inak by sotva uzreli svetlo sveta, vrátane knižného vydania všetkých Rydlových poslaneckých vystúpení v NR SR, na čo si doteraz netrúfol žiaden z jeho kolegov.

Zápas s komunizmom

Pravdaže Rydlo sa v zahraničí nemohol vyhnúť zaangažovanosti pri takej kľúčovej exilovej inštitúcii ako je Svetový kongres Slovákov (SKS), o čom vydáva svedectvo aj v dlho očakávanej tohtoročnej rovnomennej kolektívnej monografii z Ústavu pamäti národa Svetový kongres Slovákov v zápase proti komunistickému režimu. Zostavil ju Peter Jašek. Je knižným výstupom z rovnomennej konferencie, ktorá sa konala na pôde NR SR roku 2015. Podnet na ňu dali okrem iných Emília Hrabovcová a Dušan Tóth. V dokumente ešte z roku 1979 z prípravného výboru 1. svetového festivalu slovenskej mládeže v Mníchove-Waldkraiburgu JMR spoluvydáva Ohlas k slovenskej mládeži „Slovensko, otčina moja“. Dokument so samozrejmosťou tlmočí štúrovské národné inšpirácie so štefánikovským iskrením na „samostatný štátnotvorný život slovenský“. Manifest slovenskej mládeže to upresňuje ako „naväzovanie na národnú, kresťanskú a demokratickú tradíciu slovenských dejín“, hlásenie sa k „slovenskému národu a vyznávaniu mu vernosť a oddanosť“.

V rozsiahlej štúdii nielen o vzniku a hlavných aktivitách SKS tieto idey rozvádza a dokumentuje oveľa komplexnejšie, s jemu prí značnou bibliografickou systematickosťou i kritickosťou. Zároveň poukazuje na ďalšie nekalé aktivity mocenského aparátu komunistického Česko-Slovenska, aby paralyzoval slovenský odboj voči komunizmu v zahraničí a potláčal a zneškodňoval jeho snahy o udržanie myšlienky slovenskej štátnej samostatnosti. No aj na ďalšie, ktoré treba ešte dôkladne preskúmať.

Jozef M. Rydlo je neprehliadnuteľnou postavou slovenských novodobých dejín. Nielen ako neúnavný hľadač pravdy, ale aj ako ich tvorca.

Viliam Jablonický

P.S.

Redakcia Svedectva ďakuje Jozefovi M. Rydlovi za jeho inšpiratívny prínos v redakčnej rade nášho časopisu a pripája sa k zástupom gratulantov.

Jáchymovská skúška dospelosti

Pokračovanie z 1. strany

Za jeden jediný leták, ktorý mi dal bratranec Paľo Brodňanský. Dokonca ho u mňa ani nenašli, lebo cestou do Turian som ho vyhodil z vlaku. Išiel som tam vybaviť naostrenie nožov, keď som zbadal, že sa deje nejaká razia. Prezerali batožinu, osobné veci, dosiaľ som nezistil, čo to bolo, ale kontrolovali všetkých a všetko. Ten leták som mal u seba, ale stihol som ho vyhodiť, takže mi nič nenašli. Keď však bratranca vyšetrovali natvrdo, priznal sa aj k tomu, že mi dal leták. To bola všetka moja vina.

Čo to bol za leták?

Informoval ľudí, že sa začína odboj, čo sa ide robiť, aby sa nebáli, že sme pripravení.

Čiže proti obnove Česko-Slovenska a komunistickému režimu?

Áno, bol protištátny.

V ktorom roku sa to začalo?

V roku 1949. Paľo Brodňanský študoval v Bratislave na prírodovedeckej fakulte a so študentmi sa postavili na odpor nastupujúcemu režimu. Ibaže keď ich zaistili a pritvrdili, popriznávali sa aj k veciam, čo nikdy neurobili. Tak zatkli aj mňa. Vo vyšetrovačke ma držali tri dni.

Kde?

V ružomerskej väznici.

Čo tam s vami robili?

No nič, prečítali mi, čo sa o mne dozvedeli a to bolo všetko. Podpísal som to a pustili ma. V roku 1952 som išiel na vojnu. Narukoval som k delostrelcom do Výškova na Morave. Na prvých streľbách z kanónov som robil pátrača, nahlasoval som, kde je cieľ a podľa toho sa zamierilo a celkom dobre to dopadlo. Keď sme však prišli do kasárne prišiel za mnou dozorný útvar a hovorí mi, podťte za mnou, niečo chcú od vás vedieť. Tak som išiel a už som sa do kasárne nevrátil.

Takže, ako sa skončil pohovor?

Eskortovali ma do ružomerskej väznice. Vo vojenskej uniforme s ru-

Bratranec Pavla Turčína Pavol Brodňanský s rodičmi. Foto archív

kami v železiakach. O tri dni bol súd a ten ma odsúdil na šesť rokov.

Mnohí politickí väzni spomínajú na vyšetrovaciu väzbu ako na najväčšie peklo, aké sa dá zažiť na zemi. Aké to bolo u vás?

Všetko už bolo pripravené, do roka vytĺkli priznanie od všetkých organizátorov odporu. So mnou už nemali žiadnu robotu.

Kto bol do revolty zaangažovaný?

Celá rodina Brodňanských a ja s otcom. Keď ma prišli hľadať do dediny v noci 10. júna, tak zobrali otca, lebo sa tiež volal Pavol Turčina. Pustili ho 15. augusta. Bol to zásadový človek, povedal, že o tom nič nevie

a keby ho boli umlátili k smrti, tak nič nepovie. A ja som zatiaľ gazdoval na poli, plnil som kontingent. A to je celá moja história.

No, to nie je celá história, to je predsa len jej začiatok. Vo vyšetrovacej väzbe vás teda nemučili?

Nie, iba keď som si chcel prikryť ruky dekou, tak už aj ma upozornil dozorca. Stále ktosi stál za okienkom a sledoval ma. Stovka žiarovka svietila celú noc.

Koľkí ste boli na cele?

Bol som sám.

Kde vás dali na výkon trestu?

Nastúpil som do Jáchymova a tam som celé štyri roky fáral v bani. Potom ma podmienene prepustili.

Stretli ste v Jáchymove nejakých zaujímavých ľudí?

To bola hotová škola. Bolo tam veľa kňazov, študentov, lekárov, učiteľov...

Takže to bola dobrá spoločnosť?

No, dobrá. Síce prvé dva roky bol veľmi prísny režim, ale potom nedeľa bola nedeľou. Iba výnimočne sa v ten deň robilo.

Niektorí spomínajú, že keď bol nedostatok pracovníkov, väzňov zobrali aj z korekcie. Stalo sa aj vám niečo také?

Nie, ja som nebol v korekcii. Ale stávali sa tam rozličné veci. Spomínam si, že sme mali bachara, ktorý sa prišiel pozrieť na ľudí, ktorí prišli za nami na návštevu. A o mesiac bol majstrom na šachte ako väzeň.

Vzácná fotografia martýrov komunizmu. Zľava Jozef Záhora, Vojtech Mišeje, Marta Šinalová, Mária Mišejevová a Helena Záhorová.

Foto archív

Zľava Pavol Turčina s bratrancom Jozefom Brodňanským. Foto Eva Zelenayová

V Jáchymove sa ťažila uránová ruda. Väzni ju nazývali smolka, lebo im prinášala smolu. Čím ste ju dobývali?

Vrtačkami. Odhalili sa rudné žili. Navrtali sa, založilo sa strelivo a káblami sa pripravilo na odstrel. Ale to robili odborníci.

A vy ste boli v bani, keď to odpálili?

Iste a nie ďaleko. Keď bolo po odstrel, hlušinu sme dávali na vozík a vyvážali von na haldy. Odstrel sa robil pomocou zápalných šnúr, ktoré sa zapálili ručne, až neskôr sa to robilo elektricky. Najdlhšia merala iba 2,5 metra. Urobilo sa napríklad osem dier a potom sa rávalo.

A mohla aj nevybuchnúť?

Mohla, nebezpečné bolo navrtať dieru do toho istého miesta, volalo sa to do stršku.

Aj vás odvádzali na šichtu tak, že ste vytvorili skupinu oviazanú drôtom?

Spočiatku to nebolo tak. Z oboch strán zástupu išli s nami dozorcovia so psami, tak po šesť z každej strany. Baňa bola od ubikácii vzdialená dva kilometre. Prvé dva roky sme chodili pešo, potom nás na nočnú smenu vozili skriňovou Tatrrou. V nej boli dookola lavice a komu sa neušlo miesto, musel sa držať. Všetky bane, veliteľstvo i ubikácie boli oplotené trojitým ostnatým drôtom. V mariánskom kostole mali policajti a bachari garáže.

Prečo vás viedli zomknutých a previazaných drôtom, keď areál bol oplotený?

Kvôli útekom. Ale tie boli aj tak. Vymýšľali kde-čo, len aby nám, politickým väzňom, strpčili život. Začali medzi nás presúvať rozličných kriminálnikov, až to vyvolalo vzburu.

Koľkí ste boli v jednej miestnosti?

Dvadsať.

Čiže potom ste neboli spolu len politickí väzni?

Ako hovorím, dali medzi nás troch z tých nových. Nazval by som ich úchylných. Boli to vrahovia, zloději a podobní zločinci. Na nádvorí, kde nás trikrát denne spočítavali, večne niečo vykrikovali. No boli medzi nami ešte aj nemeckí zajatci. A to boli excelentní pracovníci. Keď začali robiť, nič iné ich nezaujímalo. Keď nahadzoval vozík, utrel si čelo, ale nezastavil sa v robote. Kdeže fajčenie!

V bani sa mohlo fajčiť?

Mohlo, tristo metrov pod zemou. Niektorí vyfajčili aj 60 cigariet za deň.

Odkiaľ ste ich mali?

Najmä od ruských expertov. Ne-

rozlišovali väzňov a civilných zamestnancov. Dokonca zdravili Zdař Buh!

Počas výkonu trestu ste nemali nijaké konflikty? Nedostali ste sa do pozornosti bezpečnostných orgánov?

Raz za mnou prišiel štajger, tak sme volali dozorcovi v bani a povedal mi, že mám ísť na nárazište, kde ma čakajú dvaja páni. Vypytovali sa ma na spolužiaka a suseda z dediny Jozefa Diškanca. Stal sa pilotom, ale po jednej leteckej havárii ho podozrievali, že aj on bol zapojený do odboja. Mysleli si, že u mňa niečo objavia. No nepochodili. Napokon aj on skončil v Jáchymove.

V súdnom rozsudku pri menách skupiny, ktorej ste boli súčasťou sa uvádza, že ste vyvíjali činnosť v nejakej protištátnej velezradnej organizácii. Nebola to Biela légia?

Nie, to už bolo po Bielej légii, v roku 1950. Bola to protištátna činnosť zameraná na rozvrátenie republiky a nastolenie slovenského štátu. Ale taká papierová. Potrebovali robotníkov do Jáchymova tak si vymysleli spôsob, ako pochytať nepriateľov. Mali ste iný názor na zriadenie štátu, tak ste sa stali lacnou pracovnou silou pre režim.

Keď vás podmienene prepustili, vrátili ste sa domov? Na hospodárstvo?

No a kde? Domov! Inak sa nedalo. Neskôr som sa horko-ťažko zamestnal vo fabrike v Istebnom. Najprv som robil len na montáži fabrik a keď som nazbieral známosti, tak ma zobrali do fabriky. Lebo bol problém dostať sa k nejakej robote.

Eva Zelenayová

V roku 2002 sa zájazdu na Liptovskú Maru zúčastnili: na snímke zľava Jozef Záhora, Jozef Melek, Bohuš Pikala, Mária Šidová a Pavol Brodňanský.

Gojdičov žiak

Michal Vasil', otec sekretára Kongregácie pre východné cirkvi Cyrila Vasil'a sa narodil 12. septembra 1926 vo Vechci, v okrese Vranov nad Topľou. Po získaní základného vzdelania absolvoval Učiteľskú akadémiu v Michalovciach, ktorú ukončil v roku 1945. Dva roky pôsobil v učiteľskej praxi. Po počutí Božieho volania ku kňazskému stavu sa v roku 1947 prihlásil na Gréckokatolícku bohosloveckú fakultu v Prešove. Tu ho do duchovného stavu pristihol bl. vладыka Pavol P. Gojdič. V 3. ročníku štúdia ho zastihol smutne známy rok 1950 a udalosti násilnej likvidácie Gréckokatolíckej cirkvi v bývalom Česko-Slovensku. Bol prenasledovaný, internovaný vo vyšetrovacej väzbe v Prešove, krátko väznený v Hlohovci.

Na povolávací rozkaz nastúpil do vojenskej služby PTP (pomocných technických práporov) v bani v Karvinej, Plzni a inde, kde strávil na rôznych manuálnych prácach tri roky. Po prepustení z PTP sa zamestnal v podniku Drevona Vranov, kde pracoval od roku 1954 ako účtovník. V roku

1958 sa oženil s Máriou rod. Lackovou a Pán im požehnal dvoch synov. Tak sa dočkal obnovenia Gréckokatolíckej cirkvi a dokončil si štúdiá na CMBF v Bratislave.

Kňazskú vysviacku prijal 11. mája 1969 z rúk blaženého biskupa ThDr. Vasil'a Hopka v Prešove. Bola to prvá verejná vysviacka gréckokatolíckych kňazov po vyše 18. rokoch. Nasledujúcich sedem rokov pôsobil ako administrátor farnosti Vernár. Boli to náročné časy, keď bolo treba za veriacimi cestovať, nemal ani kde bývať a bola potreba oživiť a stabilizovať riadny farský život gréckokatolíkov.

V roku 1976 bol vymenovaný za administrátora farnosti Zdobá – Sady nad TORYSOU, kde pôsobil 21 rokov až do odchodu na zaslúžený odpočinok. Tu zažil dvojnásobnú radosť kňazských primícií svojich synov, z ktorých mladší sa neskôr stal biskupom. Po skončení aktívnej pastoračnej služby sa usadil v Nižnom Čaji, kde ešte kňazsky vypomáhal. Svoju dušu odovzdal Stvoriteľovi 27. marca 2015 v Červenej Vode. S ním odišiel jeden z posledných svedkov udalostí 50-tych rokov. Sám o tom vydal svedectvo pri výrobe dokumentárneho filmu Vzkriesenie. (red)

Biskup Dominik Kaľata na večnosti

Patril do apoštolskej postupnosti tajných slovenských biskupov – jezuitov, ktorú 2. januára 1951 začal rožňavský biskup Róbert Pobožný: Pavol Hnilica, Ján Chryzostom Korec, Dominik Kaľata a Peter Dubovský. Traja z nich (okrem kardinála Korca) sú pochovaní v krypte trnavskej Katedrály sv. Ján Krstiteľa.

Dominik Kaľata sa narodil v Novej Belej (obec dnes patrí Poľsku) 19. mája 1925. V rodine bolo sedem detí. Meštiansku školu absolvoval vo Varšave v roku 1939. Počas Slovenského štátu študoval na gymnáziu v Levoči, ktoré viedli jezuiti a vďaka ich dobrému vplyvu sa rozhodol, že sa stane jezuitom. Noviciát začal 31. júla 1943 v Ružomberku, kde aj zmaturoval v roku 1947. V štúdiách pokračoval v Dečine, kde ho zastihla osudná Barbarská noc. Do septembra 1950 bol v koncentračnom tábore v Bohosudove. Potom nasledovali tri roky v PTP na rozličných miestach republiky. Počas týchto nútených prác tajne dokončil štúdium teológie a 12. augusta 1951 ho biskup Pavol Hnilica SJ v Bratislave tajne vysvätil za kňaza. Od roku 1953 žil v Košiciach a pracoval ako robotník, neskôr ako fotolaborant na lekárskej fakulte. Biskup Ján Chryzostom Korec ho 9. septembra 1955 tajne vysvätil za biskupa.

V januári 1960 bol zatknutý a odsúdený na štyri roky väzenia. Po niekoľkých mesiacoch bol amnestovaný. Zamestnal sa ako elektrikár, no pritom pokračoval v tajnej pastoračii, svätzil kňazov a 18. mája 1961 tajne vysvätil za biskupa Petra Dubovského. V roku 1963 bol opäť zatknutý a odsúdený na štyri roky, ku ktorým mu pridali aj amnestované roky z predchádzajúceho rozsud-

Slovenskí biskupi v emigrácii. V prvom rade zľava Andrej Grutka, Dominik Hrušovský a Jozef Tomko, v druhom rade Michal Rusnák, Pavol Hnilica a Dominik Kaľata. Foto archív

ku. Nasledujúcich šesť rokov strávil v rozličných väzniciach: Mírov, Valdice, Příbram, Leopoldov. Na slobodu sa dostal až v máji 1968, no pre riadnu prácu kňaza nedostal štátny súhlas. Pracoval ako robotník vo VSŽ v Košiciach a v roku 1969 odišiel do exilu.

Do roku 1974 bol v komunite v rakúskom Innsbrucku, kde si doktorátom završil štúdium teológie s prácou na tému: *Kresťanská humanita a marxistický humanizmus z hľadiska fundamentálnej teológie*. Pastoračne pôsobil medzi slovenskými emigrantmi v Nemecku i inde v západnom svete. Publikoval v slovenských exilových periodikách ako Echo duchovného prúdenia dneška, Posol

Božského Srdca Ježišovho či Slovenské hlasy z Ríma.

Od roku 1976 pôsobil v biskupsko-pastoračnej službe v arcidiecéze Freiburg in Breisgau, kde sa stal *de facto* pomocným biskupom. Bol aj biskupským delegátom pre pastoračiu Slovákov v Nemecku. Vatikán ho do svojej oficiálnej ročenky zapísal až v roku 1985 ako titulárneho biskupa v Semte.

Po novembri 1989 sa vrátil do vlasti a prednášal bohoslovcom v Kňazskom seminári v Spišskom Podhradí a až do roku 2005 na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity v Bratislave.

Od augusta 2009 žil v senioráte Spoločnosti Ježišovej v Ivanke pri Dunaji, kde 24. augusta v tichu a modlitbe završil svoj bohatý pozemský neľahký život.

Biskupa Dominika Kaľata som mal tú česť osobne poznať a stráviť s ním užitočné a obohacujúce chvíle, za čo som mu veľmi vďačný.

Ján Košiar
duchovný PV ZKO

Július Homola:

Slnko a mračná nad Slovenskom

Ústav dejín kresťanstva sa v tomto roku podujal vydať knižku veršov politického väzňa komunizmu Júliusa Homolu pod názvom *Slnko a mračná nad Slovenskom*. Z obálky knižky sa čitateľ dozvie, že „Ing. Július Homola bol jedným z prvých politických väzňov – študentov po roku 1945. Za báseň o slovenskom prezidentovi ThDr. Jozefovi Tisovi uverejnenú v ilegálnom študentskom časopise a za jeho šírenie ho v septembri 1947 zatkla Štátna bezpečnosť“. Čiže ešte pred nástupom komunistického režimu k moci.

Jeho hlboké národné a kresťanské cítenie ho priviedli do sporu s režimom pred rokom 1968 i po ňom. Štátna bezpečnosť ho odvieďa zo siedmeho ročníka kremnického gymnázia. Bol vylúčený zo všetkých škôl v ČSR a rovnako aj jeho dve sestry. Diaľkovým štúdiom v roku 1963 absolvoval Hutnícku fakultu VŠT v Košiciach. V rokoch 1969 až 1989 napísal spolu s priateľmi asi 50 listov a protestov proti porušovaniu práv kresťanov štátnym a straníckym predstaviteľom. Bytové prehliadky a šikanovanie zo strany bezpečnostných orgánov štátu priviedli jeho manželku k predčasnej smrti.

Prof. Helena Hrehová v úvode knihy napísala: „Mravná povinnosť oslovuje predovšetkým ľudí s pevným charakterom,

JULIUS HOMOLA
SLNKO A MRAČNÁ
NAD SLOVENSKOM
(Verše z rokov 1945 – 2018)

teda nie je pre slabých na duchu. Autor predkladané zbierky bol pevným a čestným človekom, čo dokazujú aj samotné verše.(...) Pravdivosť a vernosť tak manifestujú básnikovu vytrvalosť, stálosť, spoľahlivosť v konaní, ktoré zakladajú vnútorný pokoj a vytvárajú zázemie domova, v ktorom sa konštituuje duchovné šťastie približovaním k morálnemu ideálu.“

Homola bol čestným človekom a predsa za svoje verše dostal do kriminálu. V závere knižky sa recenzent pýta, „ako by dopadol Július Homola, ak by vydal zbierku básni o Dr. Tisovi dnes?“ A vzápätí konštatuje, že by „putoval na výsluch. Nie síce už k Štátnej bezpečnosti, ale k jej nástupníni, politickej polícii NAKA, ktorá má v náplni

práce boj proti vnútornému nepriateľovi. Na prvom mieste je to – ako v 50. rokoch, tak i dnes – tzv. slovenský nacionalizmus, v praxi národne uvedomelí Slováci. NAKA napokon sídli v tých istých priestoroch ako bývalá Štátna bezpečnosť“.

Hoci tvorba Júliusa Homolu je rozsiahla, na jej knižné vydanie sa dlho nenašli peniaze. Až v roku 2017 PV ZPKO vydali prvú zbierku veršov autora venovanú 25. výročiu vzniku druhej Slovenskej republiky pod názvom *Kytica veršov*. *Slnko a mračná nad Slovenskom* sú druhou zbierkou veršov Júliusa Homolu z rokov 1945 – 2018. (zl)

Spomienky sú často v rozpore s historickou realitou

Žiada sa mi reagovať na dva príspevky v minulých číslach Svedectva. Pravdu povediac rozhovor s pánom Poljačikom, ktorý vyšiel v piatom čísle, vyvolal aj moje udivenie pre veľké množstvo nepresností a zmatkov vo výpovediach spomínaného pána. Záležitosť s predajom družstevného traktora za šrotovú cenu Poljačikovmu švagrovi a úlohu jeho brata komunistu pri tejto kúpe, je ťažko komentovať, ale rozvláčne a zmatečné rozprávanie sotva patrí na stránky časopisu.

Pán Poljačík síce pripomenul bitku, ktorá sa mu ešte ako malému chlapcovi údajne ušla od maďarských žandárov, po ktorej ho vraj kriesili tri a pol hodiny(!), ale o udalostiach z Trávnice z decembra 1938 sa nezmiňuje ani slovom. Prečo? Spomienka na ne je v obci dodnes živá. Slovenská dedina Trávnica, predtým Fiš, na základe Viedenskej arbitráže bola pripojená k Maďarsku. Obyvateľstvo s tým vyjadrovalo nespokojnosť a v decembri tu došlo k živelnnej vzbure, keď ľudia napadli a z dediny vyhnali dvoch maďarských žandárov. Následne prestrihli aj telefónne drôty. Odveta na seba nedala dlho čakať, maďarské žandársko-vojenské komando odvieľko do Vrábíel desiatky

obyvateľov, kde ich niekoľko dní bili a potom obžalovali. Keď v roku 1941 Maďarsko vpadlo do Juhoslávie a o krátky čas do ZSSR, Trávníčania a vôbec Slováci v hortyovskom Maďarsku boli prednostne povolávaní do armády a posielaní na najnebezpečnejšie frontové úseky, mnohí padli. Stačí sa pozrieť na pomník obetiam 2. svetovej vojny v obci.

Mám veľké pochybnosti o dvoch ruských utečencoch z Osvienčimu, ktorí v dome pána Poljačika údajne pobývali od novembra 1943 do marca 1945. Je to ťažko predstaviteľné rovnako ako aj rozprávanie o spôsobe ich úteku. Údajne sa zamiešali medzi zastrelených a nechali sa zahrabať, aby sa potom vyhrabali. V Osvienčime mŕtvych a popravených spaľovali, nezahrabávali. Aj prihoda s gestapákom vykazuje znaky čirej fantázie. Gestapáci nevypaľovali obce, bola to záležitosť armády a jednotiek SS. Rovnako nemohol ten gestapák sedieť v ten istý deň (16. marca 1945) ako vraj vypálil Skýcov v Trávnici. Nedôveryhodne vyznieva aj Poljačikovo rozprávanie o ponúkaných dennosiach údajným gestapákom za vyzradenie totožnosti. Nuž čo, vek maže i prepisuje spomienky.

V tejto súvislosti uznávam oprávnenosť pripomienok MUDr. L. Sýkora na spomienky pána Poljačika, no nedá mi, aby som sa k niektorým jeho mylným konštatovaniam nevyjadril. Po Viedenskej arbitráži sa Slováci, ktorí žili na zabratom území, nemuseli vydávať za Maďarov a súhlasiť s maďarizáciou inak by boli deportovaní. Pri sčítaní ľudu v roku 1941 sa 175 tisíc občanov hortyovského Maďarska hlásilo k slovenskej národnosti a 268 tisíc k slovenčine ako k materinskému jazyku a nik ich nedeportoval. Maďari deportovali len slovenských a českých kolonistov osídlených na parcelovaných veľkostatkoch grófov v rokoch 1920-1937. Pôvodní Slováci mohli ostať, i keď sa mnohí, no zďaleka nie všetci z konjunktúrnych dôvodov prihlásili za Maďarov. Aj uvažovanie o podpálení domov skýcovskými občanmi je len opakovaním hlúpej klebety. Obec Skýcov podpálili Nemci a nie občania s vidinou peňažného zisku. Napadlo by niekoho kvôli chimére neistej finančnej kompenzácie od vlády podpáliť si chalupu, keď ešte mrzlo a zúrila vojna? To je vylúčené.

Ivan Mrva

autor je historik

STALO SA

1. septembra 1867 bolo v Martine otvorené Slovenské evanjelické gymnázium.

1. septembra 1950 ministerstvo národnej obrany zriadilo prvé Pomocné technické prápory (PTP). Boli to vlastne tábory nútených prác pre „politicky nespoľahlivé a asociálne osoby“, za aké komunistický režim považoval najmä kňazov, rehoľníkov, bohatších sedliakov, bývalých podnikateľov a slobodnejšie zmýšľajúcu inteligenciu. Do ich zrušenia v r. 1954 prešlo nimi zo Slovenska 5 500 osôb. Niektorých tam protiprávne držali aj celé štyri roky.

1. septembra 1992 schválila SNR Ústavu Slovenskej republiky. Pred hlasovaním zasadaciu miestnosť demonštratívne opustili poslanci za MKDH a Spolužitie, poslanci za KDH hlasovali proti. Za ústavu hlasovalo 114 prítomných poslancov, 16 bolo proti a 4 poslanci sa zdržali hlasovania.

4. septembra 1944 minister národnej obrany SR generál F. Čatloš ušiel do Banskej Bystrice a dal sa k dispozícii vedeniu československého vojska. To ho odovzdalo veliteľovi ruskej partizánskej brigády A. S. Jegorovovi, ktorý ho 14. septembra spolu s generálom J. Turancom deportoval do ZSSR. Tým sa otvoril prúd deportácií Slovákov do ZSSR, ktorý potom postihol niekoľko tisíc občanov SR.

6. - 7. septembra 1944 povstanci v Liptovskom Svätom Jáne v noci vyviekli 46-ročného katolíckeho farára Rudolfa Schedu z jeho fary a vo svätajánskej doline ho hrozne mučili. (Sťahovali mu kožu zo živeho tela, dokaličili mu údy a trýznili ho, kým v strašných bolestiach neskonal.) Podobným spôsobom boli počas povstania partizánmi a povstalcami zavraždení katolícki kňazi: Anton Šalát, farár v Hájnikoch, Ján Nemec, farár v Lieskovci pri Humennom, klerik Imrich Teplan, študent 5. ročníka bohoslovnia.

8. septembra 1967 otvorili Bienále ilustrácií Bratislava.

12. 9. 1948 sa „SNR v Londýne“ premenovala na „SNR v zahraničí“. Jej predsedom bol Karol Sidor, gen. tajomníkom Peter Prídavok.

14. septembra 1947 poverenie vnútra (Mikuláš Ferjenčík) oznámilo, že v Žiline bolo odhalené veľké sprisahanie proti republike. Zaistili 707 osôb, všetko bývalých členov HSĽS. Išlo o tri rozličné skupiny: žilinskú (Tisove pohotovostné oddiely), do ktorej sa integrovali aj skupina novozámocká a banskoštiavnická (majora Šmigovského); druhú skupinu tvorili odbočky Slovenského akčného výboru založeného v zahraničí Dr. F. Ďurčanským; tretia skupina pozostávala z osôb, ktoré zastávali dôležité funkcie v štátnom a hospodárskom aparáte Slovenska. Obvinili ich, že chceli obnoviť Slovenský štát a pripravovali atentát na prezidenta Beneša. O niekoľko dní neskôr povereník vnútra M. Ferjenčík však vyhlásil, že nebol zhabaný nijaký materiál, ktorý by potvrdil prípravu atentátu na prezidenta.

15. septembra 1950 po tretíkrát uväznili spišského biskupa Jána Vojtaššáka.

15. septembra 1952 bol v Clevelande založený Slovenský ústav. Jeho zakladateľom bol Teodor Kojiš OSB.

15. septembra 1997 otvorili Pápežské slovenské kolégium sv. Cyrila a Metoda v Ríme.

16. septembra 1862 otvorili v Revúcej prvé slovenské evanjelické gymnázium.

16. septembra 1950 Najvyšší súd v Prahe reformoval rozsudok Štátneho súdu v Bratislave proti skupine Púčik a spoločníci zo dňa 21. mája 1949 drastickým zvýšením trestov. Albert Púčik, Anton Tunega a Eduard Tesár dostali trest smrti. Ľudovít Gálik doživotie.

20. septembra 1922 české krajanské spolky v USA žiadali o začlenenie autonómie Slovenska do Ústavy prvej ČSR.

21. – 25. septembra 1945 sa pred Národným súdom v Bratislave konal proces proti veliteľovi nitrianskej posádky pplk. Já-

novi Šmigovskému, pretože neprešiel so svojou posádkou na stranu povstalcov, ale zostal verný svojej prísaha Slovenskej republiky. Odsúdili ho na smrť zastrelením a 9. októbra rozsudok vykonal.

22. 9. 1818 bola založená Prešovská gréckokatolícka eparchia.

24. septembra 1762 sa vo Frankfurte nad Mohanom narodil Chatam Sofer, vlastným menom Moše Schreiber, najväčší židovský náboženský učenec 19. storočia. V roku 1806 sa stal rabínom bratislavskej židovskej obce. Založil vysoké rabínske učilište ješiva, ktoré sa čoskoro stalo známe po celej Európe. Zomrel v roku 1839 a je pochovaný v Bratislave.

30. septembra 1938 sa Československá vláda podrobila diktátu Mníchovskej dohody. ČSR stratila približne jednu tretinu svojho územia i obyvateľstva. Tým sa začal rozklad česko-slovenského štátu.

Koncom septembra 1946 Dr. Juraj Šujan, ktorý bol obžalobcom v procese proti Jozefovi Tisovi, vo svojich spomienkach zaznamenal, že na stretnutí všetkých predsedov senátov Národného súdu a prokurátorov Úradu obžaloby predseda Národného súdu Dr. Igor Daxner povedal: „Aby ste to všetci vedeli: Bol som spolu s niekoľkými predstaviteľmi odbojových zložiek na návšteve u p. prezidenta Dr. Beneša v Topoľčiankach. Keď sme už boli na odchode, požiadal som ho, aby som mohol u neho ešte pobudnúť ako predseda Národného súdu. Dôverne som sa ho opýtal, ako sa díva na Tisov prípad. Otvorene mi povedal: Tiso musí visieť. Hovorím vám to preto, lebo aj medzi nami sú takí, ktorí si prajú iný koniec“ (Rukopis Spomienky obžalobcu, s. 60 – 61).

V septembri 1948 boli pri preverovaní študentov tisícky mladých ľudí protiprávne vylúčené z vysokoškolských štúdií pre svoj triedny pôvod, politické alebo náboženské presvedčenie. Zaznávanie pozitívnych i ľudských práv sa stávalo normou nového režimu.

AKTIVITY PREDSEDNÍCTVA PV ZPKO

■ **Predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda a podpredseda organizácie Rafael Rafaj** na vlastnú žiadosť navštívili 23. augusta ministerku školstva, vedy, výskumu a športu SR Martinu Lubyovú v priestoroch ministerstva na Stromovej ulici. Hlavným predmetom rokovania bolo, aby sa do komisie pre schvaľovanie učebníc dejepisu pre základné a stredné školy, dostal náš zástupca, resp. historik delegovaný

našou organizáciou. Táto komisia spadá do kompetencie Štátneho pedagogického ústavu (ŠPÚ). Pani ministerka prisľúbila pomoc v tomto smere. Rokovanie sa konalo vo vecnom a ústretovom duchu.

■ **Po dlhých rokovaniach dal prenajímateľ priestorov na Obchodnej ulici v Bratislave** urobiť novú elektrickú inštaláciu priestorov ústredia, ktorá nahradila starú, zriadenú na iné potreby.

PRIPOMÍNAME SI

V septembri si pripomínáme významné životné jubileá týchto našich členov a sympatizantov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

45 rokov

Gabriela Danišová, Bratislava 6.9.1973

55 rokov

Viera Jurišová, Čadca 28.9.1963

60 rokov

Miroslav Wassermann, Spišský Hrhov 22.9.1958

65 rokov

Lubomír Čech, Pezinok 17.9.1953

70 rokov

Mária Kalafutová, Markušovce 8.9.1948
Dr. Jozef Rydlo, Bratislava 20.9.1948
Vdp. Štefan Herényi, Bratislava 27.8.1948

75 rokov

Melánia Rabinová-Ružičková, Trenčianske Teplice 21.9.1943
Emília Weberová, Bolešov 19.9.1943
Valéria Benešová, Nitra 29.9.1943

81 rokov

Vlasta Hagarová, Prievidza 30.9.1937
Marta Odložilová, Partizánske 9.9.1937

82 rokov

Radomír Žingor st., Bystrica 20.9.1936
Mária Oreská, Malacky 5.9.1936
Ľudmila Bátorová, Veľké Chlievany 18.9.1936

83 rokov

Jozefa Nemčovičová, Vinosady 18.9.1935
Barbora Príhodová, Trebišov 20.9.1935

84 rokov

Štefan Baňas, Martin 17.9.1934
Jela Zajacová, Martin 8.9.1934
Ing. Martin Hagara, Prievidza 17.9.1934
Melánia Mesárošová, Abrahám 2.9.1934

85 rokov

Mária Gallová, Dobrá 12.9.1933
Irena Lichtmaneggerová, Lučenec 5.9.1933
Helena Stoklasová, Smežany 19.9.1933

86 rokov

Paulína Melková, Hľpa 39.9.1932

87 rokov

Ervín Blažíček, Malacky 28.9.1931
Marta Dammová, Bratislava 5.9.1931

94 rokov

Melánia Reichbauerová, Pezinok 10.9.1924

95 rokov

Mária Dobišová, Čierny Balog 8.9.1923

Jubilantom srdečne blahoželáme

PRISPELI NA ČINNOSŤ

JUDr. Peter Brňák, Bratislava 50 EUR

MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava 10 EUR

Ing. Daniel Kiaba, Nováky 100 EUR

Anastázia Kulašová, Bratislava 50 EUR

Darcom vyslovujeme úprimné poďakovanie

Jubilant Štefan Herényi

Náš člen, známy nielen bratislavský kňaz **Vdp. Štefan Herényi**, v súčasnosti farár v kostole Narodenia Panny Márie na Dlhých dieloch v Bratislave,

oslávil 27. augusta svoju sedemdesiatku. Keď mal jeden rok, jeho otca Františka uväznili za velezradu. Bol totiž bratranec Antona Tunegu, ktorý za vec Bielej légie (hnutie za obnovenie slovenskej štátnosti) bol v roku 1951 odsúdený na smrť. Biľag syna politického väzňa ho síce sprevádzal dlhé roky, ale neodradil od cesty ku kňazstvu. Vysvätený bol 10. júna 1973. Pôsobil v rozličných farnostiach Trnavskej arcidiecézy: v Novom Meste nad Váhom, Malackách, Nových Zámkoch, Dvorníkoch nad Váhom a Lukáčovciach. Po novembri do roku 2007 bol v Blumentáli, kde si získal mnohých aj vďaka povzbudzovaniu k národnému povedomiu. Roky sa tam slávila sv. omša 18. apríla na výročie popravy prezidenta prvej SR Jozefa Tisu. Počas pôsobenia v blumentálskej farnosti pracoval 16 rokov aj s väzňami v blízkom Justičnom paláci. Srdečne blahoželáme!

Ján Košiar
duchovník PV ZPKO

Knihkupectvo Svojet
Predajňa vydavateľstva MS

Dunajská 18
Liga Pasáž
811 09 Bratislava

Telefón: 0903 946 718
Email: kniha.svojet@gmail.com
Web: www.svojet.sk

● **Malé knihkupectvo Svojet** v bratislavskej Liga pasáži ponúka knihy, ktoré inde nekúpíte. Historickú, vlasteneckú literatúru bez politickej korektnosti, zborníky, kalendáre a časopisy vrátane Svedectva. Otváracie hodiny v pondelok až štvrtok sú od 10.00 do 13.00 a od 13.30 do 16.30, vo štvrtok do 17.30 hod. V piatok od 9.00 do 13.00 a od 13.30 do 14.30 hod. Informácie na 0903 946 718.

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Naša organizácia dlhodobo zápasí s neštandardnou situáciou, keď pripravuje plány svojej činnosti bez krytia finančnými prostriedkami. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciam na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopi-

su. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda nepravníci by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdú podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodlame aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na **číslo účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109, BIC: LUBASKBX, alebo sa kontaktujte na tel. číslach 0902 199 429 a 0905 737 790.**

Darcom úprimne ďakujeme.
Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo

■ **Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 13.00 hod.**

Upozorňujeme našich členov, že mimo úradných hodín sa telefonicky nedovolia do kancelárie Predsedníctva PV ZPKO.

- 5 -

Pavel Turčín z trestného činu vlezrady podľa § 78 ods.1, písm.c/, ods.2 písm.a/ Tr.zák. z roku 1950 k trestu odňatia slobody vo výmere 6 rokov, k prepadnutiu celého majetku a k strate čestných práv občianskych na dobu 5 rokov,

Rudolf Hálek z trestného činu neoznámene trestného činu podľa § 165 ods.1 Tr.zák. z roku 1950 k trestu odňatia slobody vo výmere 4 rokov,

Ondrej Hanko z trestného činu neoznámene trestného činu podľa § 165 ods.1, Tr.zák. z roku 1950 k trestu odňatia slobody vo výmere 1 roka,

Ján Šaliga z trestného činu vlezrady podľa § 78 ods.1 písm.c/, ods.2 písm.a/ Tr.zák. z roku 1950 k trestu odňatia slobody vo výmere 11 rokov, k prepadnutiu celého majetku a k strate čestných práv občianskych na dobu 5 rokov,

Jozef Diškaneč z trestného činu ohrozenia štátneho tajomstva podľa § 88 ods.1,2 Tr.zák. z roku 1950 k trestu odňatia slobody vo výmere 6 rokov,

Zároveň sa zrušujú všetky ďalšie rozhodnutia obsahovo nadväzujúce na tieto rozsudky, a to dňom, kedy boli vydané.

Podľa § 2 ods.2, cit.zákona sa trestné stíhanie pre vyššie uvedené trestné činy proti Šimonovi Herkelovi, Františkovi Ptáčinovi, Pavlovi Šmejkelovi, Ondrejovi Melekovi, Jozefovi Melekovi, Jozefovi Mičekovi, Jozefovi Záhorovi, Štefanovi Fujačekovi, Michalovi Šulekovi, Štefanovi Laurinčíkovi, Jarolímovi Gondovi, Gustávovi Hanusovi, Jánovi Herkelovi, Jánovi Jakubovskému, Alojzovi Strápcovi, Ondrejovi Volfovi, Jozefovi Babicovi-Blaha, Antonovi Prekopovi, Inocentovi Peroutkovi, Pavlovi Mičudovi, Pavlovi Turčinovi, Rudolfovi Hálkovi, Ondrejovi Hankovi, Jánovi Šaligovi a Jozefovi Diškanečovi z a s t a v u j e .

O d ť v o d n e n i e

Krajský súd na neverejnom zasadnutí zistil, že rozsudkom bývalého Krajského súdu v Žiline z 19.3.1953 sp.zn. T 2/53